

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

4. Tria ingeniorum genera quæ literis apta, & vnde sumendum culturæ
exordium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Tria ingeniorum genera qua literis apta, & vnde sumendum cultura exordium.

CAPVT IV.

Sed quale tandem erit istud, quod quaerimus? Ingenij, & doctrinae princeps Aristoteles commodè quidem ingenia in tria genera diuidit, & alia inertia facit, & stupida, quibus nihil ad res gerendas ineptius. Talis Claudij Cæsaris, imò Stipitis, indoles fuit, qui cū Messalinam Vxorem, calcato lecti genitalis fœdere in omnibus adulterijs voluntatam probe sciret, ægrè tandem in id consilium adductus est, vt eam per spiculatorē trucidari iuberet. Re demum confecta, & eodem die ipsi nuntiata, post vnam, aut alteram horam quærebat (vir admodum memor) quid domiæ esset factum, quò minus ad cœnam veniret. Alia nimis velocia esse censet, & calida, quæ plerumque in stultitiam, & furorem degenerant: & exempla quidem illustria in Hermogene & Caligula Cæsare vidit antiquitas, quorum vnus, qui aano ætatis decimo quinto, incredibili hominum concursu, magna doctorum admiratione, ipso etiam Imperatorum plausu, dicebat ex tempore, cum ætatem virilem attigisset, ad eò hebes factus est, vt quod est ab Antiocho non insipide dictum, inter pueros senex, inter senes puer videretur, & esset. Alter, qui à puero celerissimos ingenij motus habebat, in eam vecordiam deuenit, vt palam cum Louis statua nunc blandiens, nunc increpans versibus Homericis colloqueretur, lunam plenam, & fulgentem in amplexus inuitaret, horreis conclusis populo Rom. famem indiceret: ad summū, equo *incitato*, quem præ cæteris carissimum habuit, consularum destinaret. Tertium locū obtinent *stupidus*, quæ sedata sunt, & mansueta, atque idè meliora ad omnem rationem humanitatis.

Non placent ingenia simiarū, quæ versatili leuitate desultoria huc, & illuc volitant, in nugis, & quiescunt, triumphant, in serijs rebus hebescunt: sordent mihi pigra, & abdomini de dita, porcorum, quibus nisi culinae nidus suboluerit, nunquam excitabuntur; nauseam mihi faciunt sordida simul & callida vulpecularum, quæ nihil nisi lucri pecuniæ, & malitiæ vias consecretantur, in quibus si turpiter inflauerint, nuac perbeata existimantur. Voto in-

genium, quòd simplex, candidum, solers, constans, festinè lentum, magnum, exaggeratum, quòd se supra auaritiā, supra voluptatem ad cœlum vsque efferat. Bene hæbet, designatum est à nobis solum, in quo olitoris nostri desudare, & longè, lateque excurrere possit industria. Primum igitur fundi ingenium cognoscat, deinde subigat, expurget, molliat, excolat. Educat mihi purioris doctrinae riuulos, quibus tenella germina irrigentur, quòd mitius crescant, & felicitius. Disponat classes, quasi pergulas, smaragdino vitore illuminatas, & afficitis per iusta intervalia arboribus, componat areolas puras, mundas, elegantes, è quibus suauissimi florum, an potius virtutum omnium, assentur odores. Ad hoc accedat oportet institutio non triuialis, sed generosa, quæ à pietate prima iaciat fundamenta, & per magnarum virtutum gradus emissa, ad Deum vsque scientiarum fontem pestingat.

Aduersus eos qui Christiano cultu emolliri, & languescere dicunt ingenia.

CAPVT V.

In quo mihi confutanda est vetus querela eorum, qui Ethnicorū, & etiam turpissimorum opera, & ingenia nostris anteponunt, qui Christianarum virtutum cultu magnos animos obtundi, minus ad rem militarem aptos, minus ad iurisprudentiam, & eloquentiam fieri clamant, eorum gloriam aut extinguunt, aut meticulosa superstitione retardari: liberum esse oportere felix ingenium, vagari per omnia, nihil intactum relinquere, sibi Catulos, Martiales, Petronios ciurari, & æterna debilitate castos, & instabiles emitti. In quo, Deus bone! quantus error eorum, qui hæc dicunt, si non vident, idcirco Deus scientiam dedit, vt virtutem pro ludibrio haberemus? Idcirco Christianos fecit, vt propudiosos amores, vt Gomorrhæos calamos, vt chartas, (chartas dico) imò omnium sordium sentinas, ex Fescenninorum incendijs, & cineribus erutas in lucem efferemus? & hæc insectari, est veteris doctrinae splendorem obscurare, de summis authoribus detrahere, ordinem de rebus, solem de mundo eripere. Ingemiscite, si quis modo vobis sensus est, Constantini, & Theodosij ciueres, ingemiscite: Vos, quæ religiosissimis edictis coercuistis, quæ excidistis, quæ æternis tenebris mandastis. Sodæza flagitia, atque scelera, ab hominibus Christianis post

Sunt hoc
metropian
à Cæsare
appellat.

Philost. in
seph. 11.
Tranquil.
in Cato.